

Ennek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvenkilencedik évfolyam.

7. szám.

Debrecen, 1929 február 16.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

A theologiai képzés.

II.

Írta: **Andrássy Kálmán.**

Legközelebbi írásomban azzal végeztem s most újra azzal kezdem, hogy a theologia már kész anyagot kap az építéshez s igazán nem tehetett többet a Szervezeti szabályt készítő bizottság s a jóváhagyó konvent, mint amennyi a felvételhez kötve van. A többi megint meg van szabva, tananyagban, tanmenetben s ezen a fonalon gomolyodik lefele az egész Szervezeti szabály. Leckék, felmondások, érdemjegyek, az érettségi vizsgákig, midőn a legfelső tudomány különböző szakainak kapui megnyilván, ezek felé oszolnak az érett ifjak. Így a lelkési pálya képzőintézetének kapui is.

És itt egyszerűen csak megjegyzem, hogy ez a gimnáziumi Bach- és Schmerling-hagyatékrendszer nekem olyan, mint a Trianon-határ, bizony nem ártana revízió alá venni. — Angliában már kezdik, úgy olvasom a Sárospataki ref. lapokban — s legalább a lelkési pályára indulókat a 6-ik bevégezése után választani ki. Nem mondok újat, tudjuk, hogy van így már másutt is. Legyen elég itt ennyi, gondolkodás anyagul. Én azonban még előbb kezdeném, meglátásom szerint, emberi életünk indulván ki s haladván ok és okozati összefüggésben a koporsóig, ez alapon kellene irányítani a gyermek- és ifjúkorban a különböző életpályák felé az utat.

Az én lelkem szinte elborzad és meleg szánakozás önti el úgy a tanulók, mint szülők iránt, midőn a középiskolák, főként gimnáziumok tanulmányi előmeneteléről szerkesztett statisztikai kimutatásokat olvasom. Azok az 50%-os elégséges és elégtelenek mind egy-egy törtdarab anyagrész a társadalmi épület körül, akár berakva, akár ott hagyva, holott megfelelő helyen használható volna.

Maradok csak a lelkésznevelésnél. Itt elsőrangú föladat volna, hogy a középiskolai vallásos nevelés emeltetnék ki a szinte másod, vagy talán harmadrendű sorsából. Sőt ide kellene igazán, külön erre a legmagasabb föladra, kiválasztott és ránevelt krisztusi lelkületű, szívből szóló, jó előadó lelki vezetőket, életformálókat kiválogatni, tisztességes megélhetéssel biztosítani. Mert ezek

edzik a tiszta érzés áramtüzében acélos akarattá a nemes célra ható erőket, bármely életpályán, főként a lelkészire irányítva. Lám, a kath. egyház itt áll igazán résen, kiválasztott szerzeteseivel. Sőt, midőn az egész középiskolai nevelést jóformán szerzeteseire, apácáira bizza, ezáltal mintegy valószínűsíti az érületének formáló hatása alá helyezi az összes tudnivalókat. Magam is többször visszaemlékeztem arra az időre, midőn osztályonként egy tanár tanított minden tudományt s így több idejük s alkalmuk volt tanítványaik lelkületébe, hajlamaikba betekinteni s erre kellő figyelemmel irányítani is, atyai gondossággal, a gondjaikra bízott növendékeket.

Remélem, jönni fog egy jobb kor, mely tisztábban belátja és megérti a krisztusi nevelés egyéni utait és értékeit s aszerint rendezi majd be intézeteit. Látok jeleket, mint útkészítőket, nálunk is már, — nem az épületekben, nem a betüleckékben, hanem sokkal inkább az alkotóerők felismerése és kiművelésében. Addig pedig csak foltozgassunk, ez is egy-egy lépés.

Úgy gondolnám, hogy az úgynevezett vallás-tanító káplánokat, figyelmes kiválogatás útján, állandósítva, a Krisztus lelkületével telített és hevített érzés ápolójaként, szinte tengelyévé kellene tenni a középiskola nevelő munkájának. Az általános vallásos érzés ápolása mellett nagy figyelemmel kellene lenniök az ifjúban megtapasztalható vallásos jellemre s az ilyennel gyakori és szíves érülködés által ismertetni a lelkési pálya magas szellem-erkölcsi értékeit; külső, látszatos, nyugtalan életfolyamat helyett egy benső szeretettől körülvevett Krisztus kézfogásán és segítségén a gondviselő Atyával folyvást egybekapcsolt lelki erővel haladó életet, gyülekezetének gondos, vezető lelki atyját. Persze, ennek a vallás-tanító lelkésznek — de sőt minden nevelőnek is — ilyen hajlammal és kiművelt érzéssel, gondossággal kellene eljárni nevelői munkájában. Jobbnak gondolnám így az adott hajlamok alkotásra erősítő nevelése érdekében, mint az emlékezet agyrekeseit tömөгő betüleckéztetés útján. Egy fontos kellék az érzelmes hang és tiszta, nyugodt előadóképesség. Nagy hiba, hogy erre szinte figyelmet se fordítanak a nevelői pályán.

S általában az egész középiskolai nevelést, emberi életünk hármasszervezeti berendezése alapján: testi, szellemi és kedélyi vonatkozásában fejlesztő hatásra úgy látnám természetesnek, hogy a nevelésre fordítható időt háromfelé osztani: $\frac{1}{3}$ -ad a test erősítésére, megfelelő torna, játékok, ügyeskedések útján; $\frac{1}{3}$ -ad az értelmi fejlesztés, a szellemi adósságok különböző irányai szerint; $\frac{1}{3}$ -ad a kedély fejlesztése, zene, dal, ének, rajz, festészet, általában a szép iránti érzék és erkölcsi izlés fejlesztése érdekében.

A Sárospataki ref. lapokban most közlik az angol középiskolák (kalirsok) szervezetének tanulmányozására kiküldött bizottság munkáját, mint mintáját a pataki leendő ilyenmű internátusnak (ha t. i. a miniszteri adott szóra építeni lehet). Olyan új dolognak látszik ez még ma is előttünk, még olvasni is gyönyörűség. Szinte feledésbe ment, hogy a pataki iskola, aztán a kolozsvári egyetem egykori kitűnősége, disze: Felméry Lajos, igazi nevelő és neveléstani tanár, már 1881-ben kiadta két vaskos kötetben „Az angol iskolázás jelene” cím alatt végtelen tanulságos tapasztalatait, melyeket, mint Trefort miniszter megbízásából küldetve Angliába, nagy részletességgel közreadott. Éppen 40 éve múlt, hogy én e munkát megvettem, tanulmányoztam, mintegy féléven tanítványa is Felmérynek, aztán szintén páratlan Neveléstani, valódi kincses bányáit az embernevelés igazi útmutatójának. És örökre hálát viszek Isten elibe, hogy az 1913-iki presbiteri világtalálkozó alkalmából láthattam én is ezen angol intézeteket.

Jól tudom és érzem, hogy az itt eddig leírtak az én egyéni meglátásaim csupán, amelyek nem állítják meg a föld forgását s a középiskolák külső-belső berendezését, de nem is az a célt, csak mintegy képeket vetitek a saját lelkemből s a saját emberi életünk legelsőrendű érdekeire vonatkozó gondolkodást ébresztgetném, főleg azokban, kik a hivatalos szakkörökön kívül állanak.

S most jövök a lelkésznevelés ügyére, lehető röviden, elég hosszú élettapasztalataim, megfigyeléseim alapján. Ott veszem fel a dolgot, midőn a kezdő theológus már kezét fogott a bölcs tanács tagjaival. Mi vár rá? A püspöki jelentésben felpanaszolt sok és sokféle tanulnivaló, a sokféle agyrekesszemből idők folyamán papírra és könyvekbe jutott gondolat és érzés sokféleségének a tanuló agyrekesszeibe vándorlása, több-kevesebb ideig megrögzítése s aztán szétfoszlanak ott, jön helyettük más, sok-sok hullámzó gondolat és érzés, mint szállóbeli vendégek s aztán — tovább. Ez az én tapasztalatom a sokféle tudományról. A vallás pedig nem tudomány, a vallás: erő, vezető erő, cselekvésre sarkaló erő, mely szó nélkül is áramlik onnan, ahol van, Krisztusnak még ruhájából is. És ezt a krisztusi erőt kell áramlásba hozni a lelkészképző-intézetekben, megfelelő lelki áramfejlesztő eszközökkel. A lelki áramtermelő hatalom és jószág maga az életfenntartó Isten, a „ki úgy szerette földi gyermekeit, hogy az ő egyszülött fiát adta értök, hogy az őbenne hívők közül csak egy is el ne vesszen, hanem örökéletet

nyerjen”. Az angol bibliaterjesztő társaság ezt a bizonyágtételt találta az Evangélium központi igazságának, midőn száz és százezer nyelven nyomott és terjesztett bibliájának nyelvi mutatójaként terjesztett füzetében lenyomatta és nyomatja, hogy ez a mennyei fény sugározzék szívébe elő-zör is annak a pogánynak, aki először hall a Krisztusról. S akinek e fény lobbot vet a szívében, akkor indul meg benne a központi áram örökélet fejlesztő hatalma, új teremtésre. A többi aztán jön magától.

S most folytatom — prózában.

Tehát a középiskola lelki vezetője adja kézbe a lelkésznevelőket, akiben egyik alapképesség a kellő érzelmes hang és nyugodt beszédmód. Mert ennek hiánya semmiféle tudással sem pótolható. Aztán a bibliaolvasás, — nem zsidóul, vagy görögül, hanem magyarul. Ne tessék ezt félvállról venni. Mikor az én legelső képlánom, szeniorviselt, derék ifjú, megérkezett, atyai bizalmassággal kérdeztem tőle: sok tudományod mellett (akkor jött elő a német egyetemről) tudsz-e bibliát olvasni? Szinte sértődötten mosolygott rám. No, próbáljuk, nyisd ki bárhol és olvasd. Es kinyitotta és olvasta... olvasta... olvasta. Egyszer megállt s kérdőleg nézett rám: Folytassam még? Ahogy tetszik! Hát még ennyiből nem lehet tudni? Azt igen, hogy bibliát nem tudsz olvasni, csak betűket, szokat, még mondatokat se, hát még Bibliát! Aztán beszélgettünk, aztán rájött, hogy hát ha úgy gondolom, akkor stb., stb. A közönséges dolgok értelmes felolvasása sem egyszerű. Csak felemlítem, hogy rádió tudósoktól, tanároktól is hallhatni olyan felolvasást, hangsúlytalan hadarásokat, hogy szinte fáj hallgatni. A Biblia, az Evangélium valami egészen más, isteni lélekkel telített, ható erő, ezt az erőt kell a lelkésznek közvetíteni s az értelmi súly mellett fényt és meleget árasztani a szavakban. Az egzegezések, szóértelmezések arra sem vezetnek, hogy egy templomi szentbeszéd tárgyaként hol kell kezdeni, végezni egy bibliai részt. Például hányszor hallunk vagy olvasunk predikációt erről a teksztusról: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletesek” — és a szónok a maga lelkének szent frázisaival felcífrázott remekével tömi hallgatóságát, holott Krisztusunk emez értelme ketős pont után következik s előzőleg mutatja fel az Atya tökéletességét. Szóval, a kolokváiai rendszer nem oktató rendszer, begyakorló rendszer: még ha egy szó kihagyása nélkül pergeti is le az imakerék. Igaz, vannak dolgok, melyek az emlékezés számára valók csupán — egy időre. Azután úgyis elmaradnak — minden kar nélkül. Minden részletismeret, mint lecke tárgy, ide tartozik. Egészen mások az értelmi meglátás és belátás körének tágitására, élethatások felismerésére vezető Igazságok. És ezen Igazságok örök kincsesháza már a Biblia, főként a Krisztus evangéliuma, mint Istennek hatalma, minden hívőnek idvességére. Ez igazságok körül forog minden tudnivaló, amely életünk fejlődésére hasznos s ezekhez utat mutatni, paradicsomkertjébe bevezetni azon ifjakat, kik arra lesznek hívva, hogy a rájuk bízott hívőket vezessék, életük minden

mozzanatával. Ezen útmutatás pedig, a vezető tanárkar részéről, a minél gyakoribb személyes érülködés, bizalomgerjesztés, bizalmas kikérdezések, utalások a hasznos szakbeli munkákra s ily úton odavezetni őket, hogy ők is ilyen lelki harmóniába törekedjenek majd a gyülekezet tagjaival s ne csak a templomi katedra legyen az összekötő kényszerű kapocs közöttük — panaszos kenyérért.

Sas Béla.

(1865—1928.)

Mélyen tisztelt közönség! . . . Minden ember élete szent könyv. Kijelentés, amelyben Isten akar valamit értésünkre adni. Még a leggyarlóbb életben is. Csak ösmerni kell az emberi jellem és élet betűit és ezeknek összetartozását. Mert az emberi jellem olyan, mint a grammatika. Van benne elég szabály, de elég kivétel, sőt ellenmondás is. Mert testi, lelki arcképünkön nemcsak a mi egyéniségünk él, hanem őseinké is, épügy, mint a grammatika alakjaiban. És a milieu szintén. A szülőföld, az abc és az első zsoltárok tanítója, az otthoni erdő, mező, amelynek drága képéhez semmi sem fogható és . . . a családi kör. Az Érmellék nyájas, kedves dombvidéke kitorölhetetlen nyomokat hagyott a Sass Béla lelkében. Ott fekszik dombos szántóföldek, árnyas apró szőlőhegyek, erdők mellett a dombra és völgybe épített kedves Albis, az ő szülőfaluja, a dombon álló öreg templom, kétemeletes hatalmas tornyával, amelyben sokáig védelmezheté magát a bemenekülő nép. (K. Nagy Sándor: Biharország III. 27., 29.). Hány talentum kél utra azokból a szegény kis papi lakokból. Hány lesz országnak, trónnak, egyháznak oszlopává.

Sass Béla szegény kis diák volt, alig ösmerte ki magát ebben a rengeteg kollégiumban . . . Még akkor nem voltak fényes diákjóléti intézmények. Küzdeni kellett a kis hősnek, idő előtt, az élet brutális akadályával már az iskola falai között. Fölfelé hívó szó volt valamennyi akadály. Acélosodott a lélek, fokozódott a kötelességteljesítés. Nagyon komoly szint öltött az egész világ, nagyon kemoly és alapos lett a készüllet. Bárminő mulasztás végzetes lett volna. Hajszályni pontossággal kellett teljesíteni a „nap követelését.“ Akribiával és vasenergiával dolgozik. Csupán tanulmányainak és az önfenntartás nehéz gondjainak él kicsi korától fogva kemény munkában. Egyszerre járja iskoláit és az életiskolát. Nem igen vesz részt az ifjúság zajosabb örömeiben és mozgalmában. Igen képzett ifjúvá serdül. Tanárainak kitüntető bizalma veszi körül. És minő tanárok! . . . Jól esnek földidézni szellemalakjaikat. Ott van Lengyel Zsigmond, aki Platont, Homérost, Virgiliust, Cicerót, Demosthenest, Horatiust, Tacitust könnyv nélkül tudja és szónoki pathosszal magyarázza és szívvel-lélekkel a szent Ilionnál harcoló hősök között él. És Menyhárt János, az ó- és újszövetségi tudományok professzora. Kicsiny, törekeny testben szellemi athléta és szigorú álszín nélkül való igaz

ember, mint a próféták. Balogh Ferenc az egyháztörténelem kathedráján lobogtatja a Kálvin szent tüzet és szigorú eszményeit. Sápadt arca, lelehunyt szemei lángolnak. Halk, fátyolozott hangjával szónoki diadalokat arat a tanári kathedrán és az egész Tiszántúl papságának lelkét följazotta egy emberöltőn át. A Sass Béla komoly lelkét különösen. Balogh Ferenc őt később is mindig tisztelettel említi.

Midőn a tiszántúli egyházkerület az ószövetségi tudományok tanszékére egészen ifjan, az élet legtöbbet ígérő szakában megválasztotta, teljes ambícióval, lelkiösmeretesen és erőinek teljes latbavetésével látott hozzá a nem könnyű feladathoz, gyönyörű tanszékének megalapozásához, miután már előzőleg is végzett a szeniori ösztöndíjjal Berlinben két semestere át tanulmányokat. Most újra odamegy az öreg Dillmannhoz, az ószövetség világhírű professzorához, az aethiopika terén fötekin-télyhez, tanácsokért, aki azokat szívesen megadja s ezzel boesátja el: „non multa sed multum!“ Ugyanott arab nyelvleckéket vesz nyelvmestertől. Mindennek igyekszik pontosan utána járni. Tárgyait a gyermekkorától fogva megszokott akribiával dolgozza ki és adja elő. Folytonos energiával tanul tanári előadásai számára és évről évre recensio alá veszi tudományát. Nagy eruditioval rendelkezik. Tudományszakába vágó pár kisebb munkát ír is. A magyar theologiai irodalom grandiozus munkát nem kapott tőle. Ehhez a tárgykör súlyos természeténél fogva az kellett volna, hogy kizárólag ennek éljen. A hadvezér oda csoportosítja a legnagyobb haderőt, ahol a döntést keresi. Azonban korán az egyházi közélet sodrába került s itt fölismerve kiváló tehetségeit, olyan emberek vonták a magok körébe munkatársokul, akik a nemzet történetében is vezérszerepet vittek. Nem csoda, ha ez a környezet lebilincselőleg hatott reá. Nagyértékű értelmi és ethikai tehetségeit túlnyomóan itt kellett érvényesítenie. Nagyértékű munkát végzett itt, aminek a méltatása nem feladatom.

Az egyház: milliók egyéni hitének esodálatos egybehangzása és milliók hitélete. A theologia pedig a keresztyénség tudományos megértése, amely az egyháznak az eszközt nyújtja az önismeretre és önbírálatra s így megóvja az egyházat az értelmi sorvadástól s az egyéni rajongástól. Viszont a theologiai tudományt az egyházi étellel való eleven érintkezése óvja meg attól, hogy pusztá vallástörténeli és vallásbölcészeti hypothesisek lerakátává ne legyen. Üdvös kölcsöhatásuk tehát nélkülözhetetlen. Midőn Sass Béla egyházát a legmagasabb fórumokon energikusan szolgálta, közvetve itt is a theologiai tudománynak szolgált.

Mindazáltal csak sajnálni lehet, hogy hasonló arányú szolgálatát a szegény magyar theologiai irodalom nélkülözni volt kénytelen. Ebben a vonatkozásban tragikus sorsunk van. Előde: Dicsőfi József sémi filologiai fegyverzetével, systematikai felkészültségével és jeles paedagógiájával a tanári kathedráról korán a papi kathedrára megy át, mély bibliai alapú szentírásmagyarázatokat, elmélkedéseket és egyházi beszédet alkot és itt is

tanul szakadatlanul. De a Misna nyelvének tanulmányozását irodalmilag nem bírta többé értékesíteni, az arab, syr, arám nyelvtanok tudományos megírásáról és az ószövegségi tudományok irodalmi műveléséről a magyar protestantizmus felbecsülhetetlen kárára le kell mondania.

Menyhárt az ő discernens elméjével öreg koráig tanári katedráján marad és az ő didaktikai finomságaival nagy értékű hatást fejt ki. De törekény testével és gyöngye szemével nem vállalhatott grandiozus irodalmi feladatot, ami méltó lett volna az ő elméjéhez. Nyugalomba vonulása után pedig csupán belső lelki életet él. Milyen bánatos vonások ezek ezeknek a kiváló embereknek életében. Ott állanak a tenger partján és nem bírnak hajóra szállani, ott állanak a hegyen, látják az ígért földet és nem mennek be. Megadással roskadnak sírba mind a hárman. De a Krisztus tanítványai mindig, akiket a fájdalmas látvány meg nem rendít, álomi mélységbe nem ejt, szárnyaszegetté nem tesz.

Mind a hárman felösmerték az embersors tragikumát és félelem nélkül néztek annak szemébe. Mert erejük transcendentális eredetű volt. Erejük, bátorságuk a hit. A hit az élet szegeletköve. A hit a legmagasabb fokú activitas. Minden energia forrása. Midőn minden testi és szellemi művelet csődöt mond, a hit sebezhetetlen volta akkor tűnik ki. A hit a legnagyobb érték a világon. Minden egyéb elhalványul ehhez mérve. A hitben az élet minden feszítő ereje összetömrül. A hit dynamit, amely az akadályok hegyeit, az ontologiai brutalitásokat is szétrobbantja: a tragikumot is.

Mind a tragikum, mind a hit komollyá tette Sass Bélát. Nagyon komoly kötelességérzet: im ez a Sass Béla arcképe. Igyekezett pontosan, részletesen, gondosan beszámolni mindenkor, mindenről, magának és másoknak. Tanítványainak is. Tőlők is ilyet kívánt. Így szolgálta a Tisza István tudományegyetemet, mint functionarius, mint rektor. Eredeti, de szeretetreméltó volt ebben. Még a legegyszerűbb emberrel szemben is udvarias. Ez, ha szívből jön, jóakarató emberre vall. S ő az volt. „Sem barátságos viselkedése nem ártott tekintélyének, sem szigorú közkedveltségének... Távol tartá magát a tisztársaival való versengéstől, úgy vélekedvén, hogy győznie dicstelen, legyőznie pedig szégyenletes volna.“ (Tacitus: Agricola élete.) Az idegek játéka: a jókedv és a keresztyén ember fensőbb eredetű vidámsága úgy vegyült komolyságával, hogy egyik sem ártott a másiknak. Egyensúlyban volt a lelke. A Nagyerdő sokat tudna erről beszélni. Azok a bájos nagyerdei séták régi egyházi közéleti bajtársával, öreg barátjával... Ott, ahol egyetemünk világra szóló csarnokai emelkednek. Utolsó útjára is innen indult.

„Csudás egyetértésben éltek feleségével. Kölcsönös szeretet és egymás iránti előzékenység fűzte őket össze, amiben annál több erdeme van a jó feleségnek, amennyivel ellenkező esetben nagyobb a hibája.“ (Tacitus: Agricola élete.)

Egyike volt ő azoknak, akikkel együtt lenni jó. Ifjú korom óta mindig bizalommal tekintettem reá és bizalmam nem csalódott soha. Ő mindig az a

biztos alap volt, akire lehetett építeni nehéz ügyekben is. Itt csupán érvekkel küzdött. Nyílt, őszinte érvekkel. De ehhez jól értett. Minden más eszköz távol volt ő tőle.

Az emlékezetben és az örökkévalóságban él az idvezült. Akiknek szíve fájni és hinni tud, azok mind a két úton feltalálják őt. A mysterium fátyola elég áttetsző a hívőknek. Itt a Kollégiumban, ahol négyszázados mult és a dicső elődök fényes sora int felénk, megilletődve emelkedünk utána a fátyolon túl, ahová egyedül a hit szárnyai segítenek.

Csánki Benjámín,
egyetemi tanár.

Elmondta 1928. december 4-ikén a tiszántúli református egyházkerület és a Tisza István tudományegyetem hittudományi kara által közösen rendezett gyászünnepélyen az egyházkerületi közgyűlés alkalmával, amikor a Sass Béla arcképe lelepleztetett.

Tárca

Még egy „centennáris dátum“.

Tudós S. Szabó József e lap 1929 január 26-án megjelent számában „centennáris dátumok“ cím alatt több százas évfordulóról emlékezett meg. E cikkhez fűzöm mondanivalómat. Merészségemért bizonyosan megbocsát nekem áldottlelkű volt tanárom.

A költő Gyöngyösy István születésének 300-as évfordulójára óhajtom a figyelmet felhívni.

A költő származásáról, életfolyásáról dr. Gyöngyösy László 1905. évi megszólalásáig nagyon keveset tudtak. Ezután mindig több és több igaz Gyöngyösy-adat került napvilágra. (E lap hasábjain esekélységem is több új adatot közölt róla.) Teljes életrajzát azonban még ma sem lehetne megírni.

A költő Gyöngyösy István — Badics Ferenc megállapítása szerint — az 1629. évben született.

Volt-e, — vagy van-e értéke Gyöngyösy István munkálkodásának? Erről a legilletékesebbek, költőutódai beszéljenek!

Gvadányi József szerint Gyöngyösnyél „... nagyobb poétát magyar anyja még nem szült...“ Dugonics szerint: „... az előbbeni században magyarjaink között leggyönyörűbb... verselő...“ Arany János szerint: „... 1664-ben vetélytárs nélkül foglalta el a magyar epikai irodalom csúcsát...“

„... A rythmus eleven érzéke egy akkori költőben sincs annyira kifejlődve, mint ő nála...“ „... Gyöngyösi ma is — költő...“ „... A nyelvtanuló, a költő, még most is járhat hozzá iskolába...“ „... Valahányszor a magyar költészet és nyelv oda jut, hogy idegen befolyástól lesz szükség menekülnie: mindannyiszor nyereséggel fordulhat vissza a néphez, s irodalomban Gyöngyösyhez...“

A költő Gyöngyösy István méltó az ünnepelésre. Ünnepeljük!

Kék.

Dr. Nyárády Mihály.

Az előfizetési díjak befizetését nagyon kérjük. Postatakarékpénztári csekk számla: 43,916.

Mit vár a magyarság a kálvinizmustól?

Dr. Baltazár Dezső püspök előadása.

A Soli Deo glória református ifjúsági egyesület a múlt héten, február 10-én nagy látogatottságú összejövetelt tartott a régi országház hatalmas termében. Az ünnepély központja dr. Baltazár Dezső püspök előadása volt, arról a kérdésről, hogy mit várhat a magyarság a kálvinizmustól. A nagyszabású előadás konklúziója ez:

A lélek magyarsága — vagy ha úgy tetszik. — a magyarság lelke azt várja tőlünk, hogy fojtassuk 400 esztendőn át dicsőséggel betöltött hivatásunkat; melynek küzdelmekkel és szenvedésekkel teljes útján mindig ott voltunk, ott harcoltunk hittel is, tudománnyal is, fegyverrel is a lelkiismereti és alkotmányos szabadság zászlói alatt. Várja tőlünk a lélek és igazság hitének bizonyágtevését: az őszövétségi és újszövétségi vallás lelkiségének kiszabadítását a pogány bálványozás felé hajlító testi, anyagi kultuszok alul. Várja a jézusi és apostoli egyszerűség példaadását abban a puritánizmusban, amellyel míg egyfelől az erkölcstelenség ellen leg-hathatósabban védekezhetünk, másfelől megjavíthatjuk az idegen, szellemi és anyagi cifra árúciók importja által megrontott külkereskedelmi mérlegünket, mind a nemzeti kultúra, mind a nemzetgazdaság viszonylatában.

Várja a magyar kálvinizmustól Jézus evangéliomának azt a világosságát és szabadságát, amelyből a tudományos haladás, emberi egyenlőség, jogkiterjedés, általános szellemi fellendülés és anyagi jólét forrása fakad. Várja a nemzeti eszmének azt a szolgálatát, a honfiúi hűségnek azt a példáját, amelynek koronájához maga Jézus sírta ékességül a drága gyöngyöket. Várja azt a se félelmet, se alkuvást, se tettetést, se tétovázást nem ismerő hazafiságot, amelynek minden földi intézmények, tehát az egyházi szervezetek felett is a haza az első. A vallás érdeke nem ütközhetik össze a haza érdekeivel, mert az egyik égi, örök jóvendőbeli, a másik földi, jellenvaló célú érdek. De az egyház, mint emberi szervezet, amelybe a földi hatalom tendenciáit is belekeverte az antikrisztus szelleme, ellentétbe jöhet a nemzet érdekeivel. Ilyen esetben a lelki magyarság nem tépelődik a felett, hogy melyik oldalra álljon. A haza oldalára áll, anélkül, hogy vallása lelkiségéből engedni, feláldozni kellene. Amelyik egyház s amelyik egyháznak tagjai ezt nem teszik meg, azoknak *semmi részük és örökségük nincs* a magyarság sorsában, mert abból maguk rekesztették ki magukat. Mi, magyar kálvinisták, a magyarság sorsából részt és örökséget kérünk; mert mi az egyházunkkal is a hazát, a minden előtt való hazát szolgáljuk. Részt kérünk és vállalunk a magyarság szenvedéséből is, dicsőségéből is, mint hűséges gyermekek. Ezt várja a magyarság a kálvinizmustól s ezt meg is kapja.

A debreceni „Kollégiumi Volt Diákok Szövetsége“ február hó 6-án tartotta összejövetelét dr. Magoss György ny. polgármester elnöklete alatt.

Az Erő „gúnyolódása“ egyházi énekeink fölött?

(Levél a szerkesztőhöz.)

Mélyen tisztelt Szerkesztő úr!

Nagy megdöbbenéssel olvasom a Debreceni Protestáns Lap legközelebbi számának vezércikkéből, hogy annak írója készpénznek vette egy másik, meg talán egy harmadik egyházi lap epéskedő megjegyzéseit s ezek alapján azt állítja, „*hogy az Erő című református ifjúsági lap — karácsonyi számában — mókázik, gúnyolódik több ünnepi s egyéb énekeink felett...*“

Én a vezércikkíró Andrássy Kálmán urat személyében nem ismerem. De azt látatlanban is tudom, hogy énnálam ezerszer okosabb és érdemesebb ember. Tehát arról is egészen meg vagyok győződve, hogy ezt a megdöbbenő és meglepésztésre alkalmas állítást nem röpítette volna világgá, hogyha magát azt a kifogásolt Erő-beli cikket elolvasta volna.

Mert az a cikk nem gúnyolódás az egyházi énekeink fölött, hanem éppen pontosan az ellenkezője! Lélekbemarkoló baráti figyelmeztetése a magyar református diákléleknek: ne bánjon könnyelműen, cétusi dárdás-módon sem drága, ősi egyházi énekeinkkel, sem semmivel, ami szent. Megrázó intelem: „Fordulhat az idő, mikor se égen, se földön, sehol az ég világán nem lesz egyebünk, csak az Istennek szent angyala amit mond. Mi lesz akkor velünk, ha jóelőre bedugtuk volt mind a két fülünket előle?“ Édes, testvéri hívogatás: „Hallgasd csak, soha nem hallott csengésű ének zendül a levegőbe: Mennyből jövök most hozzátok... Mondja, de nem úgy folytatja, ahogy ti tegnap harsogtátok felőle“. És jóleső, biztató felhívás a végén: „Advent van, karácsony van. Hallgass a szíved vágyakozására és örülj!“

Én nem kutatom, miféle lélekkel lehetett kiolvasni ebből a cikkből azt, amit két egyházi lap kiolvasott belőle. Én csak azt tudom, hogy az én lelkem — meg sok-sok diáktársamé — hálás ezért a cikkért és hálatartozásából következik az is, hogy erről a Debreceni Protestáns Lap igen tisztelt olvasóközönségét értesitse.

Az igazság iránt viszont azzal tartozom, hogy ezt is elmondjam a mélyen tisztelt Szerkesztő úrnak: az édes Apám, meg egy-két jó öreg bátyám — lelkészek és mások — szintén olvasták az Erőnek ezt a karácsonyi cikkét és csóválták rá egy kicsit a fejüket. Azt mondták, hogy a cikk megírásának *a formája* nem egészen szerencsés, kivált az, hogy az egyik legkedveltebb karácsonyi énekeink négy soros cétusi paródiájával kezdődik. Hát én megvallom, nem értek ehhez. Lehet, hogy igazuk van. De őszintén megvallom azt is, hogy az ilyen „nem szerencsés“ forma a mi sok kulcsra járó diáklelkünket nem egyszer bizony sokkal erősebben megfogja és sokkal hamarabb felnyitja, mint, mondjuk, egy „igen szerencsés“, kifogástalanul kivasalt formájú írás vagy beszéd, amelynek azon-

ban talán a tartalma kevésbé szerencsés, legalább is diákszempontról.

Nem tehetünk róla, de a mi diáklelkünk bizony úgy van alkotva, hogy amit szigorú és nagytekintetű urak komolyságnak, ünnepiességnak, szent tiszteletnek és isteni félelemnek tartanak és mondanak, az mielőttünk sokszor csak nagyképű farizeizmuszámba megyen. Viszont pedig: amire azok a szigorú és nagytekintetű urak bedugják a fülüket és égnék fordítják a szemük fehéret — mint szentségtörésre és istenkáromlásra —, minékünk az sokszor testvéri szó, amelyre a mi lelkünk megnyílik és felelni tud.

Az édes Apámnak, meg a jó öreg bátyáimnak persze nem mondtam el így mindezeket. De megkértem őket szépen, hogy még egyszer olvassák el azt a nem szerencsés formájú cikket szent karácsony estéjén, amikor megszállja őket a gyermekségükre, debreceni dárdás korokra való visszaemlékezés. Megtették. Bizony törülgették utána a szemüket. Sőt az édes Apám ilyesfélét is mormogott: „Ha én velem, dárdás koromban, így beszélt volna valaki...”

A mélyen tisztelt Szerkesztő úrnak
alázatos híve

egy lelkészfiú, aki az Erőt nagyon szereti.

Lapegyesítés.

Nagy érdeklődéssel olvastam a Tipografus cikket erről a tárgyról és Erdős Károly nagytiszteletű úrnak arra adott válaszát.

Nem mernék a nagytiszteletű úrral, akinek a dolgokat természetszerűen jobban kell ismerni nálam, vitába bocsátkozni, de azért az iránta és hozzáértése iránt érzett teljes tisztelettel kimondom, hogy a Tipografus gondolata nem olyan, amely felett csakugyan könnyedén napirendre kellene térni. Elvégre nemcsak az elvi magaslatokat kell szemlélteni, hanem a gyakorlati lehetőségeket és különösen az olvasóközönség érdekeit. A lap csak úgy ér valamit, ha kiterjedt olvasóközönsége van, és pedig olyan, amelyik a laphoz őszintén ragaszkodik. Ez pedig csak két feltétel mellett érhető el. Az egyik, hogy a lap érdekes, elolvasásra mindig méltó legyen. A másik, hogy a publikum birjon érte fizetni.

Most már azt kérdelem én: hogyan lehessen kívánni, hogy az olvasó közönség, amelynek nem is nagyon sok pénze van a sajtó támogatására, két lapért fizessen, mikor tudja, hogy a kettőnek tartalma legalább részben ugyanaz, egy másik részben meg hivatalos jellegű közlemény. Mert a Debreceni Protestáns Lapban az egyházkerületi közlemények, a Lelkészegyesületben meg az adakozásokról szóló kimutatások, jegyzőkönyvek stb., nem nagyon ingerlik az olvasó érdeklődését.

Persze, a rendes lelkész uraknak könnyű. A Protestáns Lapot járhatja számukra az egyház, a Lelkészegyesület meg kapják tagsági díj fejében. De ne méltóztassék elfelejteni, hogy vannak káplánok és hitoktató lelkészek is a világon, sőt

lelkészjellegű tanárok is, akik szintén érdeklődnének a sajtó és különösképpen a debreceni egyházi lapok iránt, s akiknek két egyházi lapra nem telik. Aztán vannak más egyházkerületbe elszakadt volt debreceni diákok, akik nagyon szeretnék a debreceni és tiszántúli dolgokat alaposabban ismerni. Aztán ne felejtjük el, hogy jó volna, ha a tanítók közül is minél többen járathatnák a lapot. Aztán nagyon jó volna, ha a világiak közül ismét népes tábora alakulna az egyházi lapoknak. Én emlékszem, fiatal legényke koromban igen jó helyről halottam, hogy a Debreceni Protestáns Lapnak 600-nál több előfizetője volt a világiak közül. Nem hiszem, hogy most bár felényi volna. Miért? Mert a sok hivatalos közlés láttán elmegy a kedvük a lap többi, igazán érdekes és mindenkire tanulságos tartalmának olvasásától is.

De hát akkor a lapegyesítés éppen nem való, hiszen akkor még több lenne a hivatalos rész.

Ennek az ellenszerét szeretném éppen megtalálni.

Az egyházkerületi hivatalos hirdetések lehetne hozni havonként egyszer felíven megjelenő mellékleten. A lapra most már úgy lehetne előfizetni, mint egykor a Vasárnapi Ujságra: Képes Krónikával, vagy anélkül. A tiszántúli egyházkerületi egyházak és iskolák fizetnék a lapot a hivatalos értesítővel s a lelkészi hivatalok esetleg ezenfelül a lelkészegyesületi melléklettel együtt; a más egyházkerületi lelkészegyesületi tagok kaphatnák a lelkészegyesületi mellékletet magában is, vagy a lappal együtt. Nem lelkészek pedig kapnák a lapot minden melléklet nélkül.

Az egész dolog számítás kérdése. Én ehhez már nem értek. De felteszem, hogy így magát a lapot lehetne adni 10 pengőért, amennyiért sokkal többet fizetnének rá elő, mint 14-ért. A mellékletek bármelyikének árát pedig lehetne tenni 6 pengőre. Így a tiszántúliak kapnák 16-ért, a lelkészegyesület emberei ugyanennyiért a lappal együtt a lelkészegyesületi közleményeket, az utóbbiakat magukban pedig már 6-ért; sőt aki mind a két mellékletet akarja, az is kaphatná 22-ért, tehát 6 pengővel olcsóbban, mint most a két lapot, és mégis megkapná mindazt, amit most a kettőben kap.

Személyi nehézségek aligha lehetnek. Hiszen püspök urunk, aki a Lelkészegyesületet kormányozza, a Debreceni Protestáns Lap szerkesztői közismert benső hívei. Erdős Károly nagytiszteletű úrral pedig együtt dolgoztak nagy egyetértésben.

Meg kellene ezt uraim fontolni!

Falusi.

Falusi kedvelt hívünknek e cikkére válaszolni fog s véleményét elmondja a legközelebbi számban

K. B.

Hajdú vármegye alispánja rendeletet bocsátott ki a megyebeli községekhez, hogy az előjáróságok mindent kövessenek el a költséges lakodalmak, dárídók, bankettek korlátozására. Szegény nemzetnek nem szabad pazarolni.

Halottaink

Osizsár István, szamosdarái lelkipásztor életének 67-ik, házasságának 35-ik, lelkipásztorkodásának 40 ik évében február hó 5-én elhunyt. Tanulmányait Sárospatakon végezte. Segédlelkész volt Túrístvándiban. Zsarolyáni lelkész volt 10 éven keresztül és 30 évig szolgált Szamosdarán. Özvegyén kívül három gyermeke siratja.

Balogh Gyula nyugalmazott tápiószelci lelkipásztor életének 55-ik, lelkésziségének 30-ik évében Budapesten csendesen elhunyt. Lelkészsége és nyugalmavonultsága idején is áldásos munkásságot fejtett ki.

Káposztás Imréné, Tóth Teréz nyugalmazott tanítónő 61 éves korában elhunyt. Harminc évig szolgált buzgósággal. A férje szintén nyugalmazott tanító, aki 44 évi szolgálat után vonult nyugalomba.

Lajos Pál nyugalmazott református tanító 54 évi áldásos munka után, 79 éves korában elhunyt. Aldott legyen emlékezetük!

Különfélék

A Kisfaludy-társaságban Szász Károly püspök, a nagynevű költő és műfordító születésének száz esztendőös évfordulóját ülték legközelebb. Az elnöki megnyitót *Vargha Gyula* kiváló költőnk mondta, kit szoros családi kapcsolat fűz Szász Károlyhoz. Az ünnepi beszédet pedig *Ravasz László*, Szász Károly hivatali utóda.

Rákosi Jenő, a magyar újságírás fejedelme február 8-án, 87 éves korában meghalt s február 10-én temették el nagy pompával és sok szép szónoklattal. A legkiválóbb elmék közül való volt s lángoló lelkű magyar. Erősen római katolikus, de komoly magyarsága és szabadelvűsége megmentette a felekezeti türelmetlenségtől. Tisztelettel és kegyelettel kell gondolnunk emlékére.

Az Ispotályi egyházzrész gyülekezeti házában minden hónap második szerdáján este orvosszociológiai előadások tartatnak. A vallási, társadalmi és gazdasági élet fontos problémáit világítják meg az előadó orvosok. Az első előadás február hó 13-án volt, mely alkalommal dr. Jánosy Gyula egyetemi tanársegéd az emberszeretet gyakorlati problémáiról értekezett.

A nagykárolyi elszakított egyházmegye a napokban túlnyomó szavazattöbbséggel főjegyzőjévé és tanácsbírájává választotta Gönczy Sándor nagykárolyi lelkipásztort, a hasonnevű tyúkodi agg lelkipásztor fiát és a vésztői Gönczy Béla — szintén egyházmegyei főjegyző és tanácsbíró — testvérét. Úgy halljuk, hogy az egyéb téren is kiváló fáradozhatatlan, önfeláldozó lelkipásztor legújabbban egy, a Károlyi Gáspár négyszázados emlékezetét megörökíteni hivatott nagyszabású nagykárolyi emlék-ünnepély összehozásán fáradozik. Szívünkben kívánjuk hozzá a legszebb sikert, amelyet ne alteráljon

az, hogy nagy bibliafordítónk születési évét nem lehet pontosan megállapítani, csak következtetni lehet, hogy az 1520-as években szülehetett. Elvégre a millennium esztendejét is kormányintézkedéssel állapították meg 1896-ban!

A pápa arany-séjét ünnepelték a múlt héten világszerte. Aki ötven esztendőn át szorgoskodik az Úr Jézus Krisztus szolgálatában, méltó az ünneplésre, akár kis falu szerény fehér falú templomában prédikált, akár a Vatikánból kormányozza egyházának az egész földön élő híveit.

Ady Lajos tankerületi főigazgató, a debreceni főreáliskola tanári kara, főigazgatóságának 10-ik évfordulója alkalmából meleg ünneplésben részesítette.

A debreceni református lelkésztestület február hó 11-én tartotta összejevetelét az egyház tanácsstermében. Előadó volt dr. Lencz Géza egyetemi tanár.

A debreceni református úriasszonyok február hó 12-én este 8 órai kezdettel, az Aranybika üvegtermében a kálvinisták Templomegyesületének szegénysegélyezési alapja javára, jótékony célú teaestélyt rendezett igen szép siker mellett.

A rákospalotai gyülekezet önkéntes adakozása az egyház missziói céljaira 6720 P. A Rákospalota — újvárosi egyház templomépítési alapja — szintén adományokból — 2747 pengővel gyarapodott.

A kunszentmártoni leányegyházba dr. Baltazár Dezső püspök úr Barcsa József ORLE segéd-erőt rendelt ki helyettes lelkészi minőségben. Legyen rajta és munkáján Istennek gazdag áldása és kegyelme.

A Kossuth uccal egyházzrész Bibliaköre jól sikerült összejevetelt rendezett február hó 13-án, délután 5 órakor a Dóczy-intézet nagytermében élénk érdeklődés mellett. Bibliát magyarázott Baja Mihály lelkész. Károlyi Gáspárról felolvasott Madar Zoltán segédlelkész.

Hajdúszoboszlón február hó 17-én, délután a központi elemi iskola nagytermében vallásos ünnepélyt tart az egyház.

A derecskei gyülekezetben, amely összesen 8984 lelket számlál, az elmúlt évben 7769 férfi és nő vett úrvacsorát. Az 1927. évhez viszonyítva, a férfiaknál az emelkedés 567, a nőknél 1013. összesen 1580.

Ifjúsági egyesületi konferencia lesz Makón február 24-én a környékbéli ifjúság bevonásával.

A bukaresti magyar református egyház „Egyházi Újság” címen egyházi lapot indított meg, mely minden második héten jelenik meg.

A pápa és az olasz állam között megegyezés jött létre. Mussolini és Gasparri hiboros a napokban írták alá a megállapodást, mely ha miniatűrben is, visszaállítja a pápai államot. Az újról majd akkor szólunk, ha a megállapodást nemcsak a napilapok hézagossá közléséből, de a hiteles szövegből ismerjük.

A Templomegyesület Vallásos Szakcsoportjának február 8-iki összejevetelén „Vallás és tudomány” címmel Törös Károly református tanító tartott előadást.

Az enyingi gyülekezet megüresedett lelkészi állására nagy szótöbbséggel dr. Vass Vince pápai theologiai tanárt választotta meg. Isten áldása kísérje új munkakörében.

A drégelypalánki egyházmegye szokásos évi belmissziói összejevetelét február hó 2-án tartotta Nógrádverőcén.

A Hit és Szolgálat mozgalma Gödöllőn 1929 február 22—24. napjain református napokat tart. 22-én fiatal emberek, lelkészek, tanítók gyűlése. — 23-án leányok, asszonyok gyűlése. — 24-én presbiterok és gyülekezeti munkások gyűlése. A konferenciára jelentkezni a gödöllői lelkészi hivatalban kell. Mindenki arra a napra jöjjön, amelyiken az ő számára lesz gyűlés, mivel szállásról nem gondoskodhatunk. Jelentkezési díj nincs, de egy napi részvételi díj 2 pengő, amiért a résztvevők ebédet és uzsonnát kapnak. Aki étkezést nem igényel, az a konferencián díjtalanul részt vehet.

Szerkesztői üzenetek.

P. G. Amerika. A levelet megkaptam s azt hittem, má-féle tartalom is lesz benne. Szívesen látnánk irásodat. Meleg üdvözet. — *Dr. Ny. M. Kék.* Köszönettel vettük, máskor is tessék gondolni ránk. — *Beregvármegyei.* Hát bizony a Napkelet-lexikon nem éppen református szempontok szerint készült. Hogy az egyház fogalmának meghatározása teljesen és egyedül csak a római katolikus egyházra illik, azon nincs mit csodálkozni. Hogy mást ne említsek: az egyházjogtan azon egy időben közkezen forgott tankönyvében, amelyből tanultak a debreceni református kollégium theologiai és jogakadémiai hallgatói több, mint húsz esztendőn át, az első lapján mingyárt ugyanezt mondja: egyház alatt azon hívek összefoglalatja értetik, kik Krisztus Urunk meghívására egybegyűltek, hogy magukat a római pápa főnöksége alatt kirendelt püspökségnek alárendeljék. Bizony ez nem jól van így, hogy római katolikus keresztyén testvéreink még mindig nem akarnak bennünket egyháznak elismerni. De egy lexikon azért csak lexikon, hogy röviden összefoglalja, amit más szakkönyvekben kifejtene a tudósok. Ne erre a lexikonra haragudjunk tehát, vagy legalább is ne csak erre a lexikonra. Mindazáltal az ajándék-lexikon visszaküldése nem volna helyén való. Jó mindent megismerni. Azért lehet csak azt tartani meg, ami jó. Vagyis át kell tanulmányozni a lexikont alaposan, megjelölni benne mindent, ami egyházunkra sérelmes és erre megfelelő módon felhívni mindazoknak a figyelmét, akik a lexikont most, vagy a jövőben használni fogják. — *S. P. Helyben.* Ilyesmire senki sem gondol, legfeljebb a „Vasárnap”-ban F. úr. Miért volna a „vezetők”-nek kellemetlen a Juhász Nagy Sándor indítványa? Ezenkezően: az a kellemetlen, sőt fájdalmas, a vezetőknek és mindenkinek, hogy ezt az indítványt ez idő szerint nem lehet megvalósítani, mintahogy az az Ágoston Sándor felszólalásából látható. Amelyet mi nem azért közöltünk, mintha a szép indítvány ellen volnánk, hanem azért, mert ezzel is akartuk doku-

mentálni, hogy a „vezetőséget” nem terheli mulasztás és a nemtörténésnek más okai vannak. Abban azonban van valami ellentmondás, amit F. úr propagál. Hogy ugyanis ne csináljunk ebből politikát, hanem csináljuk meg nemcsak az elszakított részek reformátusaival, hanem az egész föld minden magyarjával a szövetséget. Ugyan-ugyan F. úr! Hát ha az elszakított részek mostani urai már abban is politikát látnak, ha a református testvéreinket hívjuk ölelkezésre, mit szólnának ahhoz, ha nem a reformátusság, hanem a magyarság jussán hívnánk őket magunkhoz? És amit hárommal nem lehet, harminchárommal már lehet? Hagyjuk ezt a szomorú kérdést. Dolgozzunk és imádkozzunk s az Isten elfogja hozni a mi időnket.

A kiadó üzenetei.

Esztár. Köszönjük, hogy szíves volt a dolognak utána nézni és meggyőződni arról, hogy a szabályszerűen elküldött 14 pengő ide csakugyan nem érkezett meg. Bár minden előfizetők hasonló jóindulatot tanúsítana. De némelyek, ha az ilyen — mindkét fél hibáján kívül — bekövetkezett tévedés megállapításában segítségnyújtásra kérjük, mindjárt megharagusznak. — *Mezőgyán.* Kérjük, szíveskedjék a hirdetési díj megfizetése iránt illetékes helyen intézkedni. — *Minden előfizetőnk* kérjük, hogy a folyó évi előfizetési díjat szíveskedjenek a 43.916. számú postatakarékpénztári csekk számlára befizetni. Postautalványon küldés meilőzését kérjük. Takarékpénztári lapot csak úgy lehet kapni a postahivatalokon, mint utalványt s még portót sem kell fizetni utána. — *A múlt évi hátralékok* befolyására mostanáig türelemmel vártunk. Most már postai megbízást küldünk ki minden hátralékoshoz. — Kérjük, hogy a további kellemetlenségek elkerülése végett kiváltani szíveskedjenek.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3—1929. szám.

Körlevél

a nagytiszteletű esperes urakhoz.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak a nem állami elemi iskolai tanítók, óvónők és menhelyvezetők illetmény-kiegészítő államsegélyének gyorsabb utalványozása tárgyában a kir. tanfelügyelőségekhez és a m. kir. pénzügyigazgatóságokhoz intézett rendeletei másolatát további megfelelő eljárás és tudomásulvétel végett alább közlöm:

A magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 96.000—1928. VIII/b. ü. o. sz. rendelete.

Felhívtam valamennyi m. kir. pénzügyigazgatóságot és pénzügyigazgatósági kirendeltséget, hogy tartozási kivonat híján is azonnal utalványozzák ki a kezdőfizetés kiegészítéséhez (tanítóknál és óvónőknél havi 144 pengőhöz, menházvezetőknel havi 100 pengőhöz) szükséges illetménykiegészítést, valamint a családi pótlékra való igény igazolása után a családi pótlékokat.

Ezzel kapcsolatban azonban felhívom a kir. Tanfelügyelő urat, figyelmeztesse a tanszemélyzetet, hogy aki egyazon időszakra kétszeresen vesz fel illetményt (államsegélyt), jöbhiszemű felvétellel nem hivatkozhatik s a megállapítandó túlélvizményt okvetlenül megtéríteni tartozik.

Melléklet: 1924. évi 65,000. számú rendelet az államsegélyek ideiglenes utalványozásáról:

1. A tanerők személyében beállott változásról szóló iskolaszéki, illetőleg felügyelő-bizottsági jelentés ezen rendelet megjelenése után — alábbi kivételektől eltekintve — többé nem terjesztendő fel hozzám, hanem a jelentésnek vizsgálat tárgyává tett adatai alapján az államsegély ideiglenes kiutalása végett az illetékes m. kir. pénzügyigazgatóságot (pénzügyigazgatósági kirendeltséget) az alábbi 4. pont értelmében a kir. tanfelügyelő keresi meg.

A változásról szóló jelentés haladéktalanul elintézendő és a megkeresés felzete feltűnően „Soronkívül intézendő illetményügy” jelzéssel látandó el.

2. A jelentés felülvizsgálatánál a kir. Tanfelügyelő figyelmét különösen az állás betölthető voltára, valamint a tanerő alkalmazhatóságára terjessze ki.

a) Az állás betölthetőnek általában csak akkor tekinthető, ha az tényleg és jogilag is megüresedett, valamint ha az üres állás betöltését a tanulók létszáma is indokolja. (144,843—1922. sz. vkm. r.)

Az ideiglenes utalványozás tekintetében úgy esetrekre szolgáljon irányadóul az az elv, hogy egy ugyanazon időre csak egy tanerő részesíthető államsegélyben.

b) A tanerő alkalmazhatósága nem kétséges, ha magyar állampolgársága igazolva van, ha megfelelő államérvényes képesítéssel bír, ha nem áll hivatalvesztés büntetést kimondó jogerős bírói ítélet, vagy a tanítói (óvónői, menházvezetőnői) alkalmazást eltiltó jogerős fegyelmi büntetés hatálya alatt és ha a tényleges szolgálat kötelekéből az 1920. évi XI. t.-c. 4. §. (illetőleg az 1921. évi XXXIV. t.-c. 4. §.) alapján nincs eltávolítva.

A magyar állampolgárság optálási bizonyítvánnyal is igazolható.

c) Az 1919. évi március hó 21-től augusztus hó 1-ig terjedő időben az u. n. tanácsköztársasági népbiztos-ág rendelkezései értelmében kiadott oklevelek érvénytelenek, az elcsatolt területen 1918. évi november hó óta kiállított oklevelek pedig államérvényeseknek csak akkor tekinthetők, ha érvényesítési, vagy honosítási záradékkal vannak ellátva.

3. Ha a tanerőváltozásról szóló jelentés felülvizsgálata alapján az ideiglenes utalványozás tekintetében aggály merül fel, vagy ha oly államsegélyes állás töltetett be, melynek helyi javadalmát még nem állapítottam meg, ezentúl is hozzám teendő jelentés az ideiglenes utalványozás iránt, mely jelentéshez a kérdés eldöntéséhez szükséges iratok is csatolandók.

4. A pénzügyigazgatósághoz intézett megkeresésnek, a jelen rendeletre való hivatkozás mellett, a következő adatokat kell tartalmaznia:

a) a tanintézet székhelyét, jellegét:

b) az előd nevét, távozásának körülményeit (lemondás, elmozdítás, nyugdíjazás, halálozás) és időpontját, (újonnan szervezett állásnál azt, hogy újonnan szerveztetett és a sorszámot);

c) az állás helyi javadalmára vonatkozó miniszteri megállapítást (értékegységek, százalékok számát).

d) az alkalmazott tanerő nevét, az államsegély ideiglenes utalványozásának kezdő- és végső időpontját valamint az alkalmazott fizetési osztályát és fokozatát s esetleg, a kellő adatrészletezéssel a családi pótlék igényt.

5. Az államsegély utalványozásának kezdő időpontjával általában az állás elfoglalásának napja jelölendő meg; állásban volt alkalmazottnál azonban, ha előző állása után a tárgyhónapra járó illetményt megkapta, a következő hó első napja; igazolatlanul késedelmes bejelentés esetén pedig az adatok bejelentésének napját követő hó első napja.

Fizetési osztály és fokozat gyanánt általában a XI. fizetési osztály 3. fokozata jelölendő meg, kivéve azon tanerőket, kik magasabb fizetési igényüket a közvetlenül megelőző állomáshelyükre nézve illetékes pénzügyigazgatósági vagy tanfelügyelői irattal igazolják és ha az átlépés megszakítás nélkül történt.

A családi pótlék igény az előző állomáshelyen történt megállapodás adatai alapján, ilyen hiányában a vonatkozó okmányok alapján közlendők.

Az ideiglenes utalványozás végső időpontjával általában a tanév vége (június hó 30.) de mindenestre oly időpont jelölendő meg, mely alatt a választás elbírálása előreláthatólag befejezést nyerhet.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen 1929. évi január hó 2.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lap tulajdonos:

Dr. KUN BÉLA.

**Magyarország
aranykoszorús mestere.**

Szlezák László

**harang- és ércöntőde, harangfelszerelés és
haranglábgyar**

Budapest, VI., Frangepán-u. 77. sz.

TELEFON: LIPÓT 913-53.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve.

**Számos egyházi elismerőlevél!
Költségvetéssel díjmentesen szolgál!
Előnyös fizetési feltételek!**

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

Kitünő lütképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányu zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

SZÁNTÓ JÓZSEFpapi-, úri- és egyenruhakészítő szabó-cég
Hódmezővásárhely, Fő-tér (saját ház).Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Igen tisztelt Szántó Úr!

Gyülekeztem néhány tagja a tegnapi napon, tehát karácsony ünnepének másodnapján azzal a kérelemmel fordult hozzám, engedjem meg, hogy újév első napjára egy új paláttal kedveskedhessek nekem. Szerető szívükből fakadt kérésükből eredőleg kérem Szántó urat, hogy a legközelebb Hajdúböszörményben felvett mérték szerint részemre selyemből körpalástot s hozzávaló sapkát készíteni sziveskedjék, úgy, hogy újesztendő első reggelén abban fungálhassak. Említett gyülekezeti tagok úgy gondolták, hogy maguk veszik meg a szükséges selymet, gondolom abban a hiedelemben, hogy így kevesebbe jó, én azonban azzal biztattam őket, hogy amennyiben alkutárgyát úgy sem képezi Szántó úrnál a palástkészítés, semmi hátrány nem fog származni abból, hogy anyagot is Szántó úr ad. Midőn ismételem az újév első reggeli terminust, szíves tisztelettel vagyok

Biharkeresztesen, 926 dec. 27.

Sarkadi Nagy József
református lelkész.

Igen tisztelt Uram!

Nagy elfoglaltságom s betegkedésem miatt csak most vagyok abban az általam nagyon várt szerencsés helyzetben, hogy az Ön által készített palástra vonatkozólag papírra vessem felfogásomat s ezzel Önnek jól megérdemelt örömet szerezzek.

Az Ontól kapott palást, akár a kidolgozást, akár pedig az anyagot nézem, olyan gyönyörű és olyan finom, hogy szépsége és jósága miatt csodálkozó öröm tölti el a gondjaimra bizott gyülekezet még egyszerű tagjainak szívét s lelkiét is. Kedves kötelességemnek fogom ismerni mindenkor, amikor tehetem, Szántó urat lelkésztestvérem szíves figyelmébe ajánlani, hiszen erre a legteljesebb mértékben reá szolgált.

Szíves tisztelettel vagyok:
Biharkeresztes. 1927 február 1-én.Sarkadi Nagy József,
lelképászter.

Kedves Szántó Úr!

Az általa küldött palást és süvegnek csinosága, szépsége, művészi kivitele nagyon meglepett bennünke s igazán nagyon meg vagyok elégedve. A pénz postán beküldetett.
Kaba, 1926 dec. 13.

Tisztelettel, az ajándékozó Nőgyesület által.

Kőrödi Gyula, ref. lelkész.

Legcélsebb ajándék lelkész urak részére a palást.

Cégem eddig 5000 palástot szállított s munkáért a legnagyobb haszon és jutalom az elismerőlevelek voltak. Kérem a Nőgyesületek hasonló ajándékrendeléseit.

Tisztelettel: SZÁNTÓ JÓZSEF, az „ORLE“ szabója.

**Tanítói
könyvtáraknak**szíves figyelmébe ajánljuk az alanti
műveket, melyeknek beszerzése
olcsóságuknál fogva is a legalkalmasabb!

	Pf.
6-7. Kölcsey Ferenc elbeszélései	—90
8. Macaulay. Machiavelli	—30
9-13. Beaumarchais. Figaro házassága	—90
14. Sandeau. A montsabreyi kastély	—30
17-18. Lejno Ejno. Tavaszünnepi dalok	—30
32-34. Kemény Zsigmond. Szerelem és hiúság	—90
35-36. Hugo Viktor. Hernani	—60
41-42. Jósika Miklós. Egy igaz ember	—30
45-46. Pálffy Albert. Egy kastély az erdőben	—30
55-58. Pap Endre költeményei	—60
59-60. Gyulai Pál. A vén színész	—60
61-62. Stifter Adalbert. Brigitta	—30
65. Macaulay. Byron	—30
66-67. Jerrold Douglas. Zsák Mór	—30
68. Eynaud Albert. Ferizáde dala	—60
69-70. Czuczor Gergely népies költeményei	—30
71-72. Prescott. Schaffer Magdaléna	—60
74-75. Zichy Antal elbeszélései	—30
81-82. Marco Praga. Az eszményi feleség	—30
87-88. Kovács Pál. Farsangi kalandok	—90
91-92. Mérimée Prosper. Carmen	—60
93-95. Nagy Ignác. Tisztújítás	—60
96-99. Murray Grenville. Rajzok a francia politikai életből	—90
100-103. Sand Gy. Leoni Leó	1-20
104-105. Michelet. Lengyel- és Oroszország	—60
106. Flegler. Kölcsey Ferenc	—30
110-111. Piouvier. Beszélyek	—90
114-115. Kazinczy Ferenc. Magyarországi utak	—90
119-120. Kisfaludy Károly. Tihamér	—60
121-124. Flegler. Szalay László és munkái	—60
125-127. Szigligeti Ede. Magyar színészek életrajzai	—60
128-129. Vasiliadis. Galétea	—30

Megrendelés esetén
kérjük a számok felsorolását!**„Méliusz“**könyvkereskedés,
könyvkiadóhivatal,
zenemű-,

papir- és írószerkereskedés

DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26.

Telefonszám: 270.